

RIJ VEILIG MET GENEESMIDDELEN

De helft van de volwassen geneesmiddelgebruikers slikt een medicijn dat invloed heeft op de rijvaardigheid. Dit betekent dat 5,4 miljoen volwassenen afgelopen jaar één of meer geneesmiddelen hebben geslikt waar je suf van wordt, waar je concentratievermogen van vermindert of die er op een andere manier voor zorgen dat je een grotere kans hebt op ongelukken in het verkeer. Vaak gaat het hierbij om slaap- en kalmeringsmiddelen (1,6 miljoen mensen) of om sterkwerkende pijnstillers (0,9 miljoen mensen). Bij navraag blijkt dat een deel van die mensen toch deelneemt aan het verkeer. Soms kan dat ook wel (bij bepaalde geneesmiddelen went het lichaam aan het geneesmiddel), maar soms ook is het ronduit gevaarlijk. Niet alleen als je auto rijdt, ook als je op de (elektrische)fiets stapt.

Geneesmiddelen kunnen allerlei (neven)effecten hebben waardoor het moeilijker is om deel te nemen aan het verkeer. Bij bijvoorbeeld een slaapmiddel is dat duidelijk: van een slaapmiddel word je suf. Het is logisch dat je dan niet mee kunt doen aan het verkeer. Dat is ook het geval bij geneesmiddelen waar je duizelig of slaperig van wordt of wazig van gaat zien. Maar soms is het subtieler. Denk aan geneesmiddelen waardoor je minder controle over je spieren hebt of trager reageert zonder dat je het zelf in de gaten hebt.

Vier categorieën

Om tussen de bomen het bos te vinden, worden geneesmiddelen ingedeeld in vier categorieën als het gaat om rijvaardigheid. Daartoe wordt bij mensen die het geneesmiddel hebben gebruikt, een standaard rijtest gedaan. Er wordt gekeken naar het slingergedrag van de automobilist na inname van het geneesmiddel zoals dat ook gebeurt na inname van alcohol. Wanneer je meer dan 0,5 promille alcohol in je bloed hebt (bij beginnende chauffeurs 0,2 promille), mag je geen auto rijden.

- Categorie 0: het geneesmiddel heeft geen invloed op de rijvaardigheid. Je kunt er gewoon mee rijden.
- Categorie 1: je mag alleen rijden als je op dat moment geen last hebt van sufheid, slaperigheid, duizeligheid of slecht zien. De invloed van het geneesmiddel kun je vergelijken met een alcoholpercentage van minder dan 0,5 promille.
- Categorie 2: je mag de eerste dagen/weken na start of na het verhogen van de dosis niet rijden. De invloed van het geneesmiddel kunt je vergelijken met 2 tot 4 glazen alcohol.

- Categorie 3: je mag (doorgaans) niet rijden zolang je het medicijn gebruikt. Deze middelen hebben sterkte invloed op de rijvaardigheid. Het effect van deze middelen is te vergelijken met meer dan 4 glazen alcohol. Weet dat je strafbaar bent als je in het verkeer onder invloed bent van een middel waarvan je weet of redelijkerwijs kunt weten dat het de rijvaardigheid kan beïnvloeden.

Bart van den Bemt, bijzonder hoogleraar Personalized Pharmaceutical Care, is Medisch Manager Farmacie en Chief Research Officer Research & Innovatie van de Sint Maartensapotheek in Nijmegen. De Sint Maartensapotheek is de enige openbare apotheek in Nederland, die in reumatologie, orthopedie en revalidatie is gespecialiseerd. Kijk voor meer informatie op www.maartenskliniek.nl.

Over welke geneesmiddelen gaat het?

Heel veel soorten geneesmiddelen kunnen de rijvaardigheid beïnvloeden. Je herkent deze middelen aan een waarschuwingstekst op het etiket of de gele waarschuwingsticker op het medicijndoosje. Uiteraard staat ook in de bijsluiters of een geneesmiddel de rijvaardigheid beïnvloedt.

Dit zijn vijf veel voorkomende groepen geneesmiddelen die de rijvaardigheid beïnvloeden.

1. Slaap- en kalmeringsmiddelen

De meeste slaap- en kalmeringsmiddelen vallen onder categorie 3. Dit komt omdat ze vaak de volgende dag nog nawerken. Hoe lang een geneesmiddel nawerkt, verschilt van middel tot middel en hangt ook af van de gebruikte dosis.

2. Middelen tegen depressie of angst

Middelen tegen depressie en angst kunnen naast het versuffend effect bij starten of dosis verhogen, ook onder andere duizeligheid, wazig zien en slaperigheid als bijwerking hebben. Het is lastig te zeggen tot welke categorie middelen tegen depressie en angst behoren als het gaat om rijvaardigheid. Sommige middelen beïnvloeden de rijvaardigheid nauwelijks, terwijl bij andere middelen (in hogere doses) het niet mogelijk is om auto te rijden zolang het geneesmiddel wordt gebruikt.

3. Morfine-achtige pijnstillers en middelen tegen zenuwpijn

Morfine en morfine-achtige stoffen (zoals oxycodon en fentanyl) worden voorgeschreven bij pijnklachten bij botbreuken, operatiepijnen, osteoporose en bij tumoren. Het zijn doorgaans effectieve middelen bij kortdurende pijn die kunnen leiden tot sufheid en een verminderd beoordelingsvermogen. Voor morfine, oxycodon en fentanylpleisters geldt dan ook een categorie 2 advies (eerste dagen/weken na start of dosisverhoging niet auto rijden). Middelen die aanvankelijk voor depressie (zoals amitriptyline) of epilepsie (zoals pregabaline) zijn ontwikkeld, worden tegenwoordig ook gebruikt om zenuwpijn te verminderen. Vaak mag je de eerste dagen na het starten van deze middelen of na een dosisverhoging niet autorijden.

4. Sommige middelen tegen hooikoorts, allergie of reisziekte

Dit gaat vooral om de oude middelen tegen allergie. Loratidine en cetirizine geven nauwelijks een verminderd reactievermogen, ze zijn dan ook ingedeeld in categorie 1. Oudere middelen (zoals clemastine) daarentegen kunnen soms het reactievermogen verminderen. Ook middelen tegen reisziekte vallen onder deze categorie. Houd een kind dat een middel tegen reisziekte heeft gekregen, goed in de gaten als je het op de parkeerplaats uit de auto laat.

5. Sommige middelen tegen hoest

Middelen waar codeïne of promethazine in zit, hebben als bijwerkingen slaperigheid en sufheid. Wanneer je codeïne gebruikt en er treedt sufheid op, dan mag je niet deelnemen aan het verkeer. Bij het gebruik van promethazine is het sowieso niet toegestaan om deel te nemen aan het verkeer.

Bovenstaande opsomming is niet compleet. Zo kunnen bijvoorbeeld middelen bij Parkinson, middelen bij epilepsie, middelen bij incontinentie en sommige middelen bij kanker ook de rijvaardigheid beïnvloeden.

En als je toch wilt rijden?

Stel je voor dat je jouw auto, motor, scooter of (elektrische) fiets toch nodig hebt. Het beste is dan om in overleg met jouw arts te gaan. In overleg met jouw arts kan er mogelijk een ander geneesmiddel worden gekozen, of wellicht kan de dosis worden verlaagd. Soms helpt het ook om het innametijdstip te verschuiven van 's ochtends naar 's avonds. Dan kan het zijn dat de meeste (versuffende) bijwerkingen in de avond voorkomen, waardoor je overdag kunt rijden.

Meer weten?

Als je meer wilt weten over jouw medicatie en rijvaardigheid kun je dat met jouw arts of apotheker bespreken. Daarnaast is er een handige website: www.rijveiligmetmedicijnen.nl. Op deze website staat een advies per geneesmiddel.

BART VAN DEN BEMT

